

Lausunto Yaran Siilinjärven kaivoksen laajentamista koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Kunnanhallitus 19.09.2022 § 177
787/11.01.00/2022

Valmistelija kaavoituspäällikkö Timo Nenonen, puh. 044 740 1410

Lausuntopyyntö

Pohjois-Savon ELY-keskus 22.8.2022

Yara Suomi Oy. Siilinjärven kaivoksen laajennus YVA ohjelma. Ramboll 16.8.2022.

Linkki arviointiohjelmaan ELY-keskuksen www-sivuille:

<https://www.ymparisto.fi/yarankaivoslaajennusYVA>

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

YVA-lain ja -asetuksen mukaan arviointimenettely käynnistyy arviointiohjelman laatimisella. Ohjelma on hankkeesta vastaavan (Yara) laadittama suunnitelma siitä, miten ja millä laajuudella vireillä olevan hankkeen ympäristövaikutuksia arvioidaan. Arviointiohjelma pidetään nähtävillä ja siitä pyydetään eri osapuolten lausunnot. Palautteen pohjalta yhteysviranomaisen (Pohjois-Savon ELY-keskus) antaa lausunnon arviointiohjelmasta.

Tämän jälkeen työ jatkuu vaihtoehtojen suunnittelulla ja vertailulla niiden eri ominaisuuksien ja vaikutusten suhteen. Tulokset kuvataan arviointiselostuksessa. Myös arviointiselostus pidetään nähtävillä ja lausuntokierroksella. Tämän jälkeen yhteysviranomaisen antaa perustellun päätelmän arviointiselostuksesta.

Arviointimenettely päättyy, kun yhteysviranomaisen toimittaa perustellun päätelmänsä sekä muut kannanotot hankkeesta vastaavalle. Päätelmä on samalla toimitettava tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille. Laadittaessa ja käsiteltäessä hankkeen edellyttämiä lupahakemuksia arviointiselostus ja yhteysviranomaisen päätelmä ovat keskeistä lähtökohta-aineistoa, ja lupapäätöksistä on käytävä ilmi, miten ne on otettu huomioon.

Hankkeen kuvaus

Yara suunnittelee Siilinjärven kaivostoiminnan laajentamista ja on aloittanut Tulevaisuudessakin leipää (TULE) -hankkeen, jonka tavoitteena on selvittää kaivostoiminnan jatkumisen mahdollisuuksia vuoden 2035 jälkeen. Toiminnan jatkuminen vaatii uusia malmivaroja sekä lisätilavuutta (kaivannaisjätteen) läjitysalueille.

Yaran YVA-hankkeen tavoitteena on selvittää kaivostoiminnan jatkumisen mahdollisuuksia 2060 -luvulle saakka ja YVA-menettelyssä tarkastellaan seuraavien toimintojen vaikutuksia:

- Laukansalon uusi louhos sekä Särkijärven (päälouhos), Jaakonlammen ja Saarisen louhosten laajennukset
- Sivukiven uudet läjitysalueet (Laukansalo) sekä olemassa olevien läjitysalueiden laajennukset (Ansanmäki, Itäläjitys, Saarinen)
- Mustin rikastushiekka-alueen laajennus sekä vesivarastoaltaan laajennus tai uusi vesivarastoallas rikastushiekka-altaan yhteyteen sekä näihin liittyvä patojen rakentaminen

Louhinta- ja rikastusprosessit toteutetaan hankkeessa vastaavasti kuin nykyisin. Kokonaislouhintamäärä on maksimissaan noin 35–40 Mt/a riippuen voimassa olevasta kaivossuunnitelmasta. Malmikivien osuus on noin 11–14 Mt/a. Rikastamon kapasiteetti on 1,3 Mt/a. Laukansalon louhosvesien johtamista tarkastellaan joko suoraan tai nykyisen päälouhoksen kuivanapitojärjestelmän kautta Kuuslahteen. Vesitaseen hallinta edellyttää n. 2 milj. m³ lisää vesitilavuutta ja uuden vesivarastoaltaan rakentamista rikastushiekka-alueelle. Laukansalon uusi louhos edellyttää Nilsiäntien (Kt 75) linjauksen muutoksen n. 1,7 km matkalla.

Toiminnasta syntyy mahdollisia päästöjä pinta- ja pohjavesiin, maaperään ja ilmaan mm. suoto-, ylijäämä- ja hulevesistä sekä pölyämisen kautta. Melua syntyy malmin louhinnasta, lastauksesta, kuljetuksesta sekä käsittelystä. Tärinää ja ilmanpaineaaltoja aiheutuu kallioperän räjäyttämistä.

Arvioitavat vaihtoehdot

Vaihtoehto VE0:

Särkijärven/Jaakonlammen louhoksen toiminta jatkuu nykyisten lupien puitteissa. Laukansalon uutta louhosta tai Saarisen louhoksen laajennusta ei toteuteta. Sivukiven läjitysalueita (Ansanmäki, Saarinen ja Itäläjitys) ei laajenneta.

Vaihtoehto VE1:

Särkijärven/Jaakonlammen louhoksen toiminta jatkuu. Lisäksi toteutetaan Laukansalon uusi louhos ja Saarisen louhoksen laajennus. Muodostuvat sivukivet sijoitetaan Ansanmäen ja Saarisen läjitysalueiden laajennukseen sekä uudelle Laukansalon sivukivialueelle nykyisten lupien korkuisina +210 - +230 mpy. Vaihtoehdossa VE1 Mustin rikastushiekka-alueita laajennetaan pohjoiseen noin 430 ha, minkä lisäksi rikastushiekkaa läjitetään Mustin nykyisen rikastushiekka-alueen eteläosaan noin 40 milj. m³. Vesivarastoallaskapasiteettia lisätään tekemällä uusi allas laajennuksen yhteyteen lähelle nykyistä vesiallasta.

Vaihtoehto VE2:

Kuten vaihtoehto VE1, mutta Mustin rikastushiekka-alueita laajennetaan itään noin 440 ha, minkä lisäksi rikastushiekkaa läjitetään Mustin nykyisen rikastushiekka-alueen eteläosaan noin 40 milj. m³. Vesivarastoallaskapasiteettia lisätään tekemällä laajennuksen itäreunalle uusi allas.

Vaihtoehto VE3:

Särkijärven/Jaakonlammen louhoksen toiminta jatkuu. Laukansalon uusi louhos toteutetaan suppeampana ja Saarisen louhoksen laajennus toteutetaan. Muodostuvat sivukivet sijoitetaan Ansanmäen, Saarisen ja Itäläjityksen laajennusalueille sekä uudelle Laukansalon sivukivialueelle. Ansanmäen ja Itäläjityksen sivukivialueiden lakikorkeudet kasvavat lakikorkeuksista +295 – +305 mpy. Vaihtoehdossa VE3 Mustin laajennus toteutetaan kuten vaihtoehdossa VE1.

Vaihtoehto VE4:

Kuten vaihtoehto VE3, mutta Mustin laajennus toteutetaan kuten vaihtoehdossa VE2.

Arvioitavat vaikutukset ja arviointimenetelmät

Alustavien arvioiden mukaan hankkeen todennäköisesti merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen, luonnonympäristöön, maankäyttöön, maisemaan, pintavesiin sekä meluun.

Näiden osalta keskeistä on hankkeen mahdollinen laajentuminen uusille alueille, minkä seurauksena luonnonympäristö, alueen maankäyttö ja maisema kokevat muutoksia.

Hankkeen arvioitavat vaikutukset arviointimenetelmineen on kuvattu tarkasti arviointiohjelmassa. Hankkeen kuluessa niin arvioitavat ratkaisut kuin menetelmätkin saattavat tarkentua.

Osallistuminen ja vuorovaikutus

Arviointiohjelma on asetettu nähtäville 22.8.2022. Osallisilla on mahdollisuus esittää arviointiohjelmaa koskevia mielipiteitä ja lausuntoja yhteysviranomaiselle 21.9.2022 mennessä. Yara on järjestänyt hanketta ja arviointimenettelyä koskevan yleisötilaisuuden Kuuslahden juhlatalolla 31.8.2022, johon osallistui n. 130 henkilöä.

Lausuntoja on pyydetty useilta tahoilta, mm. kunnan ympäristöterveys- ja ympäristönsuojeluviranomaisilta sekä kaavoituksesta ja rakennusvalvonnasta.

Liiteaineisto

Tiivistelmä Yara Suomi Oy:n kaivoksen laajentamisen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta
Viranomaislautakunnan lausuntoesitys 14.9.2022 § 37

Päätöksen vaikutusten ennakoarviointi: Vaikutuksia tutkitaan YVA-selostuksessa.

Päätösehdotus

Kunnanhallitus antaa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta seuraavan lausunnon:

Siilinjärven kunnanhallituksen, ympäristöterveys- ja ympäristönsuojeluviranomaisen lausunnot muodostavat kokonaisuuden, jotka täydentävät toisiaan.

Arviointiohjelman perusteella Yaran kaivostoiminnan jatkaminen vuoden 2035 jälkeen edellyttää Laukansalon mineraaliesiintymän hyödyntämistä ja uuden louhoksen avaamista. Esitettyihin vaihtoehtoihin päätymistä ei ole tarkemmin esitetty arviointiohjelmassa. Kunnanhallitus pitää valitettavana, ettei YVA-menettelyssä tutkita vaihtoehtoa jatkaa kaivoksen toimintaa vuoden 2035 jälkeen ilman Laukansalon louhoksen avaamista. Arviointiohjelmasta ei myöskään käy ilmi, mitä eroja Laukansalon laajemmalla ja suppeammalla vaihtoehdoilla on tarkoitus tutkia. Tarkasteltavien vaihtoehtojen valintaa olisi hyvä perustella tarkemmin YVA-menettelyn alkuvaiheessa.

Alustavan arvion mukaan hankkeen todennäköisesti merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen, luonnonympäristöön, maankäyttöön, maisemaan, pintavesiin sekä meluun. Kunnanhallitus yhtyy arvioon ja korostaa, että viihtyisyyden säilyminen on terveellisyden ja turvallisuuden ohella elinympäristön ehdoton edellytys.

Kunnanhallitus edellyttää, että YVA-arvioinnissa tutkitaan vaihtoehtojen yksittäisten vaikutusten lisäksi toiminnan kokonaisvaikutuksia ja muutosta asuinolosuhteisiin sekä erityisesti Kuuslahden, Heinämäen, Koivumäen ja Kolmisopen kylien sekä Sulkavanniityn, Simonsalon, Tynnörisen ja Honkamäen asuinalueiden elinympäristön edellytysten eli turvallisuuden, terveellisyden ja viihtyisyyden säilymistä hyvällä tasolla. Kaivostoiminta aiheuttaa haitallisia ympäristövaikutuksia asuin- ja elinoloihin mm. melun, tärinän, ilmanpaineiskujen ja pölyn muodossa. Niistä on annettu ohje- ja raja-arvoja, joiden alittuessa pääosa ihmisistä ei vielä koe vaikutusta

haitallisina. Mikäli useammat erillisvaikutukset ovat ohje- ja raja-arvojen ylärajalla, elinympäristön edellytyksien täyttyminen erityisesti viihtyisyyden osalta on kyseenalaista. Viihtyisyyden määrittelyyn tulisi asukaskyselyn lisäksi laatia vaikutusten suuruuteen ja muutokseen perustuvaa tarkastelua ja arviointia.

Puistot ja lähivirkistysalueet ovat olennainen osa asemakaavoitettujen alueiden elinympäristöä. Mm. melutason ohjearvot koskevat myös taajamien lähivirkistysalueita. Asuinalueiden lähiympäristössä on jatkossakin oltava riittävästi lähivirkistykseen soveltuvia alueita. Honkamäen ja Oulunmäen kuntopolut ja ulkoilualueet ulottuvat hankealueelle. Elinympäristön edellytysten säilymisen tarkasteluun on sisällytettävä myös riittävät virkistysalueet ja ulkoilumahdollisuudet asuinalueiden lähiympäristössä.

Arviointimenettelyssä tulee määritellä kaivos- ja tehdasalueisiin kuuluvat metrimääräiset suoja-alueet eri toiminnoille niin asutuksen kuin niihin liittyvien virkistysalueidenkin suuntaan.

Arviointiohjelmassa esitetään, että kaivosten louhinnan vaikutuksia on tarkoitus selvittää nykyisen toiminnan mukaisesti. Suunnitellun kaivostoiminnan sijoituessa nykyistä lähemmäksi asutusta myös toimintamenetelmiä tulisi pyrkiä kehittämään vähemmän haitallisia vaikutuksia aiheuttaviksi.

Räjäytysten aikaisia meluvaikutuksia on esitetty selvitettäväksi mittaustuloksiin perustuen. Riittävän suoja-alueen määrittämiseksi myös räjäytysten aikaisia huippu- ja äänialtistustasoja sekä mahdollisten lieventämistoimien vaikutuksia tulisi pystyä esittämään myös aluerajauksina kartoilla.

Hankkeen toiminta-aika on pitkä ja sisältää useita eri rakentamisvaiheita, louhoksia ja läjitysalueita. Arvioinnissa on tutkittava, onko vaiheistuksella mahdollisuus lieventää vaikutuksia ympäristöön.

Laukansalon uusi louhos edellyttäisi Nilsiäntien (KT75) siirtämistä 1,7 km matkalla uudelle sijainnille. Liikenteen arvioinnissa on selvitettävä mahdollisten liikennekatkojen vaikutukset ja riskit räjäytysten aikana sekä tarve kiertotieyhteyksille.

Rikastushiekka-alueen nykyisten patojen tulvavaara-alue ulottuu Siilinjoen varressa olevalle taajama-alueelle. Rikastushiekka-alueen laajentumisvaihtoehdoissa on tutkittava patoturvallisuusriskit asutukseen nähden ja pyrkiä minimoimaan riskiä isommille ihmisjoukoille.

Hankevaihtoehdoissa on tutkittava vaikutukset kiinteistöjen arvoon kaivosalueiden vaikutusalueella.

Kipsin läjitysalueiden sijoittumista ja vaikutuksia on tarkoitus tarkastella YVA-työn aikana laadittavassa erillisselvityksessä. Kunnanhallitus toistaa kipsin läjityksen YVA-selostukseen antamansa lausunnon ja suosittaa Yaraa jättämään nykyisen metsäisen suojavyöhykkeen asuinalueen suuntaan ennalleen ja jatkamaan kipsin läjityksen tarkasteluja kauemmaksi asuinalueista suuntautuvilla vaihtoehdoilla. Kipsin erillisselvityksen vaikutuksia tulee tarkastella myös kokonaisuutena kaivoksen jatkamisen vaihtoehtojen vaikutusten kanssa. Esimerkiksi Laukansalon louhoksen ja kipsin läjitysalueiden vaikutukset tai tehtaan ja Laukansalon louhoksen meluvaikutukset muodostavat yhteisiä vaikutusalueita, joita tulee

tarkastella myös kokonaisuutena. Tehdas- ja kaivostoiminnat muodostavat vaikutusten näkökulmasta yhden ympäristöön vaikuttavan kokonaisuuden.

Arviointiohjelmassa keskitytään tarkastelemaan pääasiassa kaivostoiminnasta aiheutuvia välittömiä ympäristövaikutuksia. Kaivostoiminnan jatkuminen tai loppuminen vaikuttaa merkittävästi yhteiskuntaan sekä paikallisesti, maakunnallisesti että laajemminkin. Kaivostoiminnan enimmäkseen positiiviset välilliset vaikutukset kohdistuvat laajasti talouteen, yritystoimintaan, työpaikkoihin sekä Siilinjärven kunnan alueella että koko maakunnassa. Myös näitä tulee arvioida riittävästi toimintaan liittyvän päätöksenteon pohjaksi.

Arviointimenettelyn osallistuminen ja vuorovaikutus on esitetty toteutettavaksi kyselyin ja yleisötilaisuuksin sekä lain edellyttämin kirjallisin kannanotoin arviointiohjelmasta ja –selostuksesta. Yhteistoiminta- ja alueryhmätyöskentelyä on tarkoitus jatkaa normaaliin tapaan YVA-menettelyn aikana. Kunnanhallitus ehdottaa perustettavaksi arviointityöhön seurantaryhmää, jotta vaikutusten arviointiin saataisiin laajempi yhteiskunnallinen näkökulma ja edustus eri intressitahoilta.

Hankealue sijoittuu voimassa olevan Kirkonkylän yleiskaavan alueelle Jynkänmäen ja Nilsiäntien varressa. Yaran toiminta-alueita ei ole yleiskaavoitettu. Kunnanhallitus toteaa, että Yaran kaivos- ja tehdasalueen ja niiden lähiympäristöjen yleiskaavoittaminen on tarpeellista Yaran kaivos- ja tehdastoiminnan tulevaisuuden suunnitelmien ja ympäristön muun maankäytön yhteensovittamiseksi. Kirkonkylän ja Juurusvesi-Kuuslahden yleiskaavojen muutostarpeita voidaan arvioida YVA-menettelyn edetessä.

Päätös

Kunnanjohtaja teki käydyn keskustelun pohjalta seuraavat lisäykset päätösehdotukseen:

- kappale 4:"-- erityisesti Kuuslahden, Heinämäen, Koivumäen ja Kolmisopen kylien sekä --"

- kappale 12: "Hankevaihtoehdoissa on tutkittava vaikutukset kiinteistöjen arvoon kaivosalueiden vaikutusalueella."

Heikki Jääskeläinen esitti, että kunnanhallituksen lausuntoa täydennetään seuraavasti: Siilinjärven kunnanhallituksen lausunnossa Yaran Siilinjärven kaivossuunnitelmaan otetaan lähikiinteistöjen arvonalennus huomioon jokaisessa vaihtoehdossa, koska 500 metrin etäisyydellä on noin 300 asuin- ja lomakiinteistöä. Elin- ja asuinympäristön pilaantuminen suurelta kunnan väestöjoukolta on kunnan imagon ja elinvoiman kannalta kielteinen asia.

Heikki Jääskeläisen esitystä ei kannatettu.

Kunnanhallitus hyväksyi muutetun päätösehdotuksen.

Heikki Jääskeläinen jätti päätöksestä eriävän mielipiteen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kaavoituspäällikkö Timo Nenonen oli asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn ajan klo 14:03 - 15:45.

Tauko ajalla klo 15:55 - 16:00.